

«Εκκλησίες και Εξωκλήσια στο Βλάση» ήταν το θέμα που ανέπτυξε στην εκδήλωση των Απανταχού Βλασαίων στο Βλάση, στις 13 Αυγούστου 2011, ο εκπρόσωπος τύπου της Ιεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας Κωνσταντίνος Ψυχάρης όπου μεταξύ των άλλων είπε:

«Η εισήγησή μου αυτή, δεν αποτελεί επιστημονική εργασία αλλά μια προσέγγιση και ψηλάφηση της Εκκλησιαστικής Ιστορίας των Βλασαίων. Ξεκινώ την περιήγησή μου, με δύο λόγια για το θεσμό της Ενορίας. Ενορία είναι η τοπική περιφέρεια κάποιου Ναού, στην οποία κατοικούν Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Ήδη από τότε που ο επίσκοπος εκχώρησε στον πρεσβύτερο το δικαίωμα να προσφέρει τη Θεία Λειτουργία στην περιφέρεια, και να κηρύττει το Λόγο του Θεού, δηλ. από τους αποστολικούς πρωτοχριστιανικούς χρόνους σιγά – σιγά διαμορφώθηκε ο θεσμός της ενορίου Εκκλησίας, με συνέπεια τον καταμερισμό της Μητροπολιτικής περιφέρειας. Η ταχύτατη αύξηση των χριστιανών και οι επακολουθήσαντες διωγμοί, επέβαλαν για λόγους ενότητας την μονιμότητα της ενορίας και αργότερα τη θέσπισή της νομοκανονικά, με κέντρο πάντοτε το δικό της θυσιαστήριο. Ο Ενοριακός Ναός, η Εκκλησία του Χωριού είναι ο χώρος όπου συγκεντρωνόμαστε για την κοινή λατρεία του Θεού, είναι ο πνεύμονας και το ζωντανό κύτταρο της ενορίας και της ζωής των ενοριτών, αφού είναι ο χώρος, στον οποίο οι πιο σημαδιακές στιγμές μας, αλλά και όλης της ζωής μας (με τις χαρές και τις λύπες), μεταποιούνται σε προσφορά στο Θεό, αφού τα πάντα στον βίο μας ξεκινούν και τελειώνουν εντός του (Βάπτισις – Κηδεία). Η Εκκλησία του χωριού γίνεται το βουλευτήριο των Θεικών και ανθρωπίνων πραγμάτων, με κέντρο και προοπτική το Χριστό. Αυτό συνέβαινε ανέκαθεν, και η ιστορία αυτού του τόπου το γνωρίζει, έχοντας εναποτεθεί στις μνήμες και στις παραδόσεις του. Αυτό συνέβαινε πάντοτε, όπως ομολογείται ακατάπαυστα με τη μνημόνευση των ονομάτων των περασμένων ανθρώπων, κατά τη Θεία Λειτουργία. Αυτό συμβαίνει και σήμερα, όταν στη Θεία Λειτουργία ενώνονται από το Χριστό και γύρω απ’ αυτόν, οι σημερινοί και ο απελθόντες άνθρωποι του χωριού. Ιδιαίτερα στις μέρες μας, ο κτύπος της καρδιάς του χωριού είναι η καμπάνα της Εκκλησίας, γιατί όπως ο κτύπος της καρδιάς δείχνει τη διατήρηση και τη συνέχιση της ζωής, το παρόν και το μέλλον, έτσι και η καμπάνα σημαί-

νει το παρόν και το μέλλον της ενορίας. Δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία πού να μας πληροφορούν πότε και ποια Εκκλησία πρωτοκτίσθηκε στο Βλάση, εκτός από μια μόνον αναμφισβήτητη πηγή. Πρόκειται για έγγραφο από το Αρχείο Grimmani του έτους 1689. Σύμφωνα με αυτό, στο Βλάση υπήρχαν δύο Ναοί. Ο Ναός της Παναγίας και ο Ναός της Αγίας Παρασκευής. Κατά την ίδια όμως περίοδο σύμφωνα με την ίδια πηγή υπήρχαν και άλλες τέσσερις ήδη καταστραμμένες Εκκλησίες. Σήμερα ο Ενοριακός Ναός του Χωριού είναι ο Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, ο οποίος αποτελεί Ν.Π.Δ.Δ. υπαγόμενο στην Ιερά Μητρόπολη Μεσσηνίας. Κάθε γωνιά του Ναού αυτού, έχει να μας πει και κάτι, για τις ιστορικές αλλά και καθημερινές στιγμές των κατοίκων του όμορφου αυτού τόπου. Ο Ναός χτίστηκε κατά τα έτη 1938 - 1939. Στη θέση της σημερινής Εκκλησίας υπήρχε ένας μικρός Ναός ο οποίος το έτος 1937 καταστράφηκε από κεραυνό. Πολλές Βυζαντινές Εικόνες του Ναϊδρίου αυτού σώζονται ως σήμερα και κοσμούν τον Ιερό Ναό. Στην ανέγερση του Νέου Ναού πρωτοστάτησε ο δραστήριος, ικανός αλλά και θεοσεβής Πρόεδρος της Κοινότητας Βλάση, αείμνηστος Αλέξανδρος Νέστορας, ο οποίος στο τέλος της ζωής του δώρισε στην ενορία ακίνητο ιδιοκτησίας του στη θέση "Χούνη". Στο Ναό φυλάσσεται ως αστεί-

Εκκλησίες και Εξωκλήσια στο Βλάση

ρευτη πηγή χάριτος και αγιασμού η θαυματουργή Εικόνα του Αγίου Διονυσίου, έχοντας τη δική της ιστορία. Το έτος 1918 χτύπησε το χωριό θανατηφόρα Γρίπη αποδεκατίζοντας καθημερινά ανθρώπινες ζωές. Τα μάτια όλων στράφηκαν προς τη μόνη και αδιάψευστη ελπίδα, τον ουρανό. Η απόφαση πάρθηκε, μια ομάδα Βλασαίων με επικεφαλής τον Ιερέα και τον Πρόεδρο μεταβαίνουν στο νησί της Ζακύνθου για να προσκυνήσουν τον Άγιο Διονύσιο και να μεταφέρουν στο Βλάση αντίγραφο της Εικόνας του, προς βοήθεια των δοκιμαζομένων κατοίκων. Επιστρέφοντας στο Βλάση ανέπεμψαν δέηση και λιτάνευσαν την Εικόνα του Αγίου στους δρόμους του χωριού. Ήδη το κακό άρχισε να υποχωρεί σώζοντας τούς κατοίκους από τον αφανισμό. Από τότε οι Βλασαίοι τιμούν τον Άγιο εορτάζοντας την μνήμη του με μεγαλοπρέπεια και λαμπρότητα, λιτανεύοντας την Εικόνα του και φέροντας συγχρόνως στη μνήμη τους όλα όσα άκουσαν από τούς γεροντότερους, σχετικά με το θαυμαστό γεγονός. Στον Ενοριακό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Βλάση, υπάγονται σήμερα και τα εξής Εξωκλήσια: 1) Το Εξωκλήσι της Αγίας Παρασκευής. Τα πρώτα στοιχεία για το Ναό αυτό βρίσκονται στα Αρχεία των Ενετών και συγκεκριμένα σε έγγραφα του Αρχείου Grimmani της περιόδου 1696 - 1700. Σύμφωνα με αυτά, υπήρχε μικρός Ναός ο οποίος είχε στην ιδιοκτησία του δέκα στρέμματα γης. Το πρώτο πετρόκτιστο Εξωκλήσι χτίστηκε σε ιδιοκτησία του Νικολάου Ασημάκη, με μέριμνα της οικογένειας των Μαστοραίων, οι οποίοι είχαν έλθει στο Βλάση για μόνιμη εγκατάσταση από τη Βαρυμπόμπη Τριφυλίας. Κατά την εγκατάστασή τους όμως, ήρθαν αντιμέτωποι με τους υπάρχοντες κατοίκους που είχαν ήδη έρθει από το Αρκουδόρεμα Γορτυνίας. Έτσι έκτισαν τα στίπια τους περιφερειακά του Χωριού, ιδρύοντας την ενορία της Αγίας Παρασκευής, η οποία είχε μάλιστα και Νεκροταφείο. Στο διάβα του χρόνου ο Ναός παρουσίασε στατικά προβλήματα, κατεδαφίστηκε και σε μικρή απόσταση από τον παλιό κτίσθηκε Νέος Ναός κατά το έτος 1975, σε οικόπεδο που παραχώρησε ο Ελευθέριος Κωτσόβολος, με τη σημαντική συμβολή του Συλλόγου των εν Αθήναις Βλασαίων και των ομογενών της διασποράς. Η μνήμη της Αγίας εορτάζεται κατ' έτος με πανηγυρική θεία Λειτουργία και περιφορά της

Ιεράς αυτής Εικόνας. 2) Το Εξωκλήσι του Αγίου Ιωάννου. Πετρόχτιστος Ναός χτισμένος το έτος 1950, μερίμνη του αειμνήστου Γιατρού Αντωνίου Μάστορα και της συζύγου του, δασκάλας Μαρίας Μαντάγαρη. Δεσπόζει στην κορυφή ενός λόφου με ανεπανάληπτη θέα στο Μεσσηνιακό κόλπο και τον Ταΰγετο. Ο Ναός πρόσφατα αναπαλαιώθηκε και ανακαινίστηκε ριζικά. Σημαντικά βελτιώθηκε και ο δρόμος που οδηγεί προς αυτόν. 3) Το Εξωκλήσι του Αγίου Βλάση. Βρίσκεται βορειοανατολικά του Χωριού και σήμερα αποτελεί τον Κοιμητηριακό Ναό του Χωριού. Ο πρώτος Ναός κατασκευάστηκε πριν το έτος 1960 και μη δυνάμενος να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων, με απόφαση του τότε Εκκλησιαστικού Συμβουλίου, κατεδαφίστηκε και στη θέση του ανεγέρθηκε ο σημερινός Ναός. Στον περιβάλλοντα χώρο του αναπαύονται σήμερα οι Βλασαίοι, όσοι πέρασαν από τούτο τον τόπο, έζησαν και δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή. Οι κάτοικοι, οι συγγενείς των κεκοιμημένων συνάγονται εκεί σε κάθε ευκαιρία, είτε ψυχосάββατο είτε όχι, προκειμένου να τελέσουν δέηση υπέρ αναπαύσεως των ψυχών τους και να φέρουν στη μνήμη τους τα προσφιλή τους πρόσωπα. 4) Το Εξωκλήσι του Προφήτη Ηλία. Βρίσκεται σε λόφο με θέα την ευρύτερη περιοχή, στο δρόμο που οδηγεί προς το Κοιμητήριο του Αγίου Βλάση, χτισμένο περίπου το έτος 1934 με κτήτορες τους Φώτη Αποστολόπουλο και Παναγιώτη Φουρτούνη. Κατά τη θεμελίωσή του βρέθηκαν ανθρώπινα οστά, που σύμφωνα με διηγήσεις των παλαιότερων, είχαν μεταφέρει και θάψει εκεί αγωνιστές της Μάχης του Μανιακίου και της συμπλοκής στο Κρυόρεμμα. Η αναφορά μου στο Εξωκλήσι του Προφήτου Ηλία, γίνεται καθαρά για ιστορικούς λόγους, αφού με δικαστική πράξη έχει περιέλθει στην κυριότητα ιδιώτη και δεν υπάγεται στο Νομικό Πρόσωπο της ενορίας Βλάση. Όπως προείπαμε, κατά το Αρχείο Grimmani, κατά τα έτη 1697 – 1700 αναφέρονται στο Βλάση τέσσερις Εκκλησίες καταστραμμένες, χωρίς να υπάρχει κανένα άλλο στοιχείο γι' αυτές. Οι περιοχές που υπήρχαν τα Εξωκλήσια αυτά μέχρι και σήμερα διατηρούν την ονομασία του Αγίου που είχαν αφιερωθεί. Περιοχές Άγιος Θεόδωρος, Άγιος Νικόλαος και Άγιος Αθανάσιος. Τοπωνύμια που φανερώνουν την ύπαρξη των Ναών αυτών στην ευρύτερη περιοχή. Σας ευχαριστώ».

Τιμητική πλακέτα στο δάσκαλο Η. Βαμβακά

Ο Γενικός Γραμματέας Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου εκ μέρους του Συλλόγου των Απανταχού Βλασαίων τιμά το δάσκαλο Ηλία Βαμβακά και στο πρόσωπό του όλους τους

δασκάλους που υπηρέτησαν στο χωριό Βλάση. Ο Τάσος Αποστολόπουλος μεταξύ των άλλων είπε: «Στο διάβα της ζωής κάθε ανθρώπου συναντιέται, συναναστρέφεται, συνεργάζεται με χιλιάδες ανθρώπους. Υπάρχουν όμως άνθρωποι που με ανεξίτηλα χρώματα μπαίνουν στη ζωή τους και δε σβήνουν. Είναι ο δάσκαλός μας. Ο δάσκαλός μας δεν ξεχνιέται. Κανένας μα κανένας δεν ξεχνάει το δάσκαλό του. Σ' αυτό το μικρό χωριό ήρθαν και σμίλεψαν τις ψυχές μας καταξιωμένοι δάσκαλοι. Αισθάνομαι ιδιαίτερα συγκινημένος γιατί στο πρόσωπο του δασκάλου Ηλία Βαμβακά, πολλοί από μας εδώ βλέπουμε και τιμούμε το δάσκαλό μας. Ο Ηλίας Βαμβακάς ήταν ο άνθρωπος που μας έπιασε το χέρι και μας έμαθε να γράφουμε και να διαβάζουμε. Δάσκαλε είμαστε υπόχρεοι. Σε ευχαριστούμε. Ό,τι είμαστε, είμαστε από σας. Ηλία Βαμβακά σε ευχαριστούμε».

Στην εκδήλωση της 13ης Αυγούστου 2011, στο Βλάση, τιμήθηκε ο δάσκαλος Ηλίας Βαμβακάς ο οποίος χαιρέτησε και ευχαρίστησε τους Βλασαίους ως εξής: «Σεβασμιότατε Μητροπολίτη Μεσσηνίας, κύριε Γενικέ Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδος και Ιονίων Νήσων, κύριοι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, κυρίες και κύριοι, Είναι μεγάλη τιμή που στο πρόσωπό μου τιμάτε όλους τους δασκάλους που υπηρέτησαν στο σχολείο σας. Ειδικά μια γενιά δασκάλων που είχε δύσκολη αποστολή, διότι εκείνη την εποχή, αρχές του '60, εκτός από τα γράμματα και την αγωγή είχαμε να φροντίσουμε και τη διατροφή των παιδιών. Τότε υπήρχε μεγάλη φτώχεια. Το κράτος έστελνε τρόφιμα στα χωριά για τα παιδιά του σχολείου. Αλεύρια, ζάχαρη, γάλατα, μακαρόνια, πλιγούρι και άλλα είδη. Έτσι τα παιδιά έπιναν το πρωινό τους και έτρωγαν το μεσημεριανό φαγητό. Διοργανώναμε, δηλαδή, συσσίτια. Οι γονείς που όλη μέρα εργαζόντουσαν στα χωράφια δεν είχαν τη σκέψη τη θα φάνε για μεσημεριανό. Οι μανάδες των παιδιών, με τη σειρά, ζύμωναν το ψωμί. Μαγειρίσσα είχαμε μία κοπέλα, που την είχα και μαθήτριά, τη Βούλα Κακούρη. Ήταν μικρή κοπέλα τότε. Την πήραμε για να μας μαγειρεύει το φαί και με τη βοήθεια της γυναίκας μου παρασκεύαζε το φαγητό το οποίο έτρωγαν τα

Τοποθέτηση Ηλία Βαμβακά

παιδιά το μεσημέρι. Παρά τις άσχημες συνθήκες που υπήρχαν τα χρόνια εκείνα, όλοι εργαστήκαμε με ζήλο και αγάπη, για το καλό των παιδιών. Εσείς κύριε Γενικέ Γραμματέα, αγαπητέ Τάσο, το γνωρίζετε, γιατί εργαστήκατε δάσκαλος. Γρήγορα όμως σας κέρδισε η πολιτική. Η κυβέρνηση αναγνώρισε τις ικανότητές σας και σας εμπιστεύτηκε το αξίωμα του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδος και Ιονίων Νήσων. Εύχομαι να πετύχετε στο έργο σας. Νιώθω μεγάλη συγκίνηση σήμερα που βρίσκομαι μαζί σας. Πολλοί από εσάς ήσασταν και μαθητές μου. Πάντα ρωτούσα και μάθαινα για τη σταδιοδρομία σας. Χαίρομαι που όλοι οι μαθητές μας προόδευσαν ως επαγγελματίες, ως δημόσιοι υπάλληλοι και ως επιστήμονες. Καθηγητές, δικηγόροι, μηχανικοί, δάσκαλοι, γιατροί. Τιμούν το χωριό μας και μας κάνουν όλους υπερήφανους. Αγαπητοί φίλοι, Είχα την τύχη να συνεργαστώ με ωραίους και αξέχαστους ανθρώπους στο Βλάση. Πρόεδρος, παππάς, γραμματέας και δάσκαλος ήμασταν αγαπημένοι και φροντίζαμε για το καλό του χωριού. Πρόεδρος για πολλά χρόνια έκανε ο Δημητράκης Κακούρης, που άφησε πλούσιο έργο στο χωριό. Παππάς ήταν ο μακα-

ρίτης παπα – Σπύρος Ασημάκης, που ήταν αγαπητός, όχι μόνο στο Βλάση, αλλά και σε όλα τα άλλα χωριά της περιοχής. Για μένα ήταν ένας καλός φίλος που πάντα μου έδινε τις συμβουλές του και τις οποίες τηρούσα. Γραμματέας ήταν ο μακαρίτης Θεόδωρος Μάστορας, που γνώριζε όλα τα θέματα Δήμων και Κοινοτήτων και γι' αυτό οι γραμματείς του νομού τον εξέλεξαν Γενικό Γραμματέα της αυτοδιοίκησης Μεσσηνίας. Αγαπητοί φίλοι, Στα επτά χρόνια που έζησα στο όμορφο Βλάση, σας αγάπησα, όπως και εσείς αγαπήσατε εμένα και την οικογένειά μου. Θεωρώ ότι είμαι και εγώ ένας Βλασαίος, γιατί εδώ γεννήθηκαν και τα δυο μου απιδιά και μάλιστα το ένα, η κόρη μου, είναι γραμμένη στα ληξιαρχικά βιβλία της κοινότητας Βλάση. Βρίσκομαι εδώ μαζί με τα παιδιά μου και τα πέντε εγγόνια μου, που ήθελαν να γνωρίσουν τον τόπο που γεννήθηκαν και έζησαν μικρά παιδιά οι γονείς τους, ακόμα δε να δουν και το σχολείο που εργάστηκε ο παππούς τους. Τελειώνοντας θα ήθελα να συγχαρώ όλους αυτούς που πήρα την πρωτοβουλία και εργάστηκαν για τη σημερινή εκδήλωση. Εύχομαι σε όλους σας καλή τύχη και μακροχρόνεια. Θα σας θυμάμαι πάντα. Σας αγαπώ και σας ευχαριστώ».